

פסיכוזה אהובתי

חייזרים, סוכני מוסד, רמזורים מדברים – הכל יש בסרט הזה. מלבד שפיות • עינת פישביין חזרה מכפר השרוטים של הודו

צילום: אלעד גרשגורן

כפר איוון, השבוע. אפילו ג'וינט אחד יכול להביא להתקף הפסיכוזה הבא

בגסטאהוס מחופשים לתרמילאים ידירתיים. לפני מספר חודשים נסע פריש עם כמה מבוגרי כפר איוון להודו, ואחד מהם ביקש ממנו לעלות איתו לגבעה, על החוף דרומית לגואה. עכשיו, כשהוא מרגיש יותר טוב, ביקש הבוגר לסגור סוגיה שנותרה עבודה לא פתורה: האם ייתכן שהישראלים והאמריקאים באמת הפעילו אוניות כדי לצותת לזו? "עלינו לגבעה", מספר פריש, "והים היה מלא סירות דייגים. עמדנו והסתכלנו בהן. הוא הבין שחלק מהסיפור שלו נכון, וחלק הוא פרי העולם הפרטי שלו. זו בעיניי הפסיכוזה – עולם מציאות שונה לחלוטין מהמציאות שלנו, אבל מציאות לכל דבר".

הוא לא נרתע מהפסיכוזה אלא מרותק אליה, ולרגעים מוצא בה אפילו טוב. "זה כמו סופת טורנדו שמסתובבת שבועיים, ואי-אפשר לא להביט", הוא אומר. "אני לא מיישר כאן קו עם הספרות הפסיכיאטרית הקלאסית, אבל מהניסיון שלי, בהרבה מקרים הפסיכוזה היא ברירת מחול של המוח. לא כל אדם שלוו קח סם הזיה מגיע למצב פסיכוטי. בשביל זה צריכים להיפגש כמה מרכיבים ביחד: הסם או עיסוק רוחני אינטנסיבי, חוסר שינה מספקת, מצב רגשי או נפשי מסוים, תזונה לא מספקת, הסביבה שבה עושים את הסם, אירועי עבה אותו אדם, יומיים לפני או אחרי, יכול לקחת את אותו סם בלי להתפלפ. אבל כשכל המרכיבים האלה נפגשים באותה נקודה, נוצר עומס על המוח והוא מנסה לא להשתגע, לא לאבד שליטה. כשהוא רואה שאין לו ברירה, הוא מפעיל את ברירת המחול: פסיכוזה. בהרבה מקרים היא מצילה את האדם מפני משהו יותר גרוע".

פריש, בעצמו סגן אלוף במילואים ביחידה קרבית, משוכנע שהטיוול במזרח או בדרום אמריקה הוא חוויה כמעט הכרחית עבור בוגרי צבא; מעין מסלול חזרה לשפיות. כדי למנוע את פלפוליות הוא מציע לראווג שהמטייל ישמור על קשר עם הבית, ואז להאזין לקולו, להתעניין מה עובר עליו ואפילו להצטרף לתקופה קצרה, עם עדיפות לטרקים על פני רביצה ממושכת בגסטאהוס.

כפר איוון הוא מוסד טיפולי ושיקומי, אבל גם למסד קשה לקלוט שלא מדובר במוסד גמילה, כי לא מדובר בעייה כרונית. אם כבר, הטיפול פועל לפי עקרונות הטיפול בהלם קרב: צריך להוציא אותם מההתקף, לאזן, ולשלוח אותם אחרי ארבעה חודשים בחזרה אל החיים, עם המלצה אחת נחרצת – אין יותר סמים בשבילכם. לאחרים אולי מותר – לכם לא. גם ג'וינט בחתונה של חבר יכול להביא את ההתקף הבא. ■

הכפר שוכן ליד קיבוץ שדות ים, על המצוק היפהפה שמעל החוף, מול הגלים הנשברים. בגלל שאין להם מימון ממשלתי, למעט תקציב מוגבל שמעבירה הרשות למלחמה בסמים, האש-פוז עולה 50-30 אלף שקל למטופל. סדר היום כולל טיפולים קבוצתיים ופרטיים, חלקם בשיחות והשאיר בשיאצו, פסיכו-דרמה, קונג-פו, יוגה, סדנאות גיטון ותופים ואפילו ג'אגלינג. הכפר גם מפעיל בהודו את הבית החם, מרכז שנודר בין מנאלי לגואה במטרה לחזק את החושים שקושרים את המטיילים לארץ ולמנוע מהם ללכת לאיבוד. האבודים מגיעים לשם ומבקשים שייקחו אותם הביתה. במקרים קיצוניים מפעילים מהארץ את המחלק האומי, חיליק מגנוס, ששייב בניס לגבולם.

אחרי יותר מ-1,500 מטופלים, "מופלפים", כמו שהוא קורא להם, עומרי פריש מתחיל להבין את שפתה של הפסיכוזה. כשהוא מביט לתוך עיניים של מטופל ששותק כבר שבועות, הוא יכול לפעמים לזהות שם את סערת הקולות הפנימיים שהצעיר שומע. כשמישהו נכנס לחדר הטיפולים, מלטף קודם קיה, אחר כך שקע, מזגן ובסוף את שערו של המנהל, פריש כבר לא מופתע לשמוע שהיום הבחור שואב אנרגיות רק ממה שצבעו לבן. כשהביאה לו המשטרה שני מטופלים שנהגו על כביש החוף נגד כיוון התנועה, פריש הבין שמבחינתם הם היחידים שנהגו בסדר, ושהם באמת לא מבינים למה המשטרה לא עצרה את אלפי העבריינים שבאו מולם.

לפעמים הוא גם מדבר איתם באותה שפה. מטופל שלו, רס"פ ביחידה קרבית לשעבר, רץ פתאום לים, השליך את בגדיו והתחיל לדבר אל הגלים כאילו הם המוני בית ישראל. בשיחה הסביר לפריש שלא יוכל לטפל בו כי הוא שליח האלוהים, ושעדיף שייקח לטיפול את שני החבר'ה המעורערים שלצדו – הוריו. **הבחור לא ישן חמישה ימים, כורע תחת נטל האחריות לשנות את גורל העם. במקום להתווכח, פריש שיכנע את המשיח ללכת לישון, רק לטובת עם ישראל.** כשבחורה התקפלה מולו והסבירה שחייזרים באים לקחת חלקים מגופה, הוא התעניין בהם וגילה שהיא מאמינה שאם אמה תחבק אותה, החייזרים יתרחקו. הטיפול בחיבוק עבה. פריש מסוגל היום לאתר היגיון פנימי גם ברפרטואר שכו-לל ניסיונות לעוף, עצירת תנועת מכוניות בעזרת אנרגיות או תוכנית אב לספור את כל גרגרי החול בדיונה של שדות ים. **בחרדה הקלאסית של התרמילאי הישראלי מככבים השב"כ והמוסד. הוא משוכנע שמצותתים לו ומצלמים אותו על כל שעל גם כשהם מופיעים**

פסיכוזה, במילה אחת, זה תענוג", אומרת ק'. "אם את לא מצילה את העולם, את לפחות המנהיגה שלו. יש לך שליטה בהיותך, את מאמינה במשהו והוא מתקיים לך מול העיניים. הגוף מתחיל לרעוד, ומכאן פתוחה הדרך לעולם אחר, שאת הכללים בו את קובעת: רוצה עולם מלא אהבה, בלי כסף ובלי חומריות? בבקשה. פרץ המחשבות כל כך גדול, שכל דבר מעלה אסוציאציה והכל קשור אלייך. יפה להסתובב ברחוב ולראות איך כל רמזור וכל שלט מדבר אלייך, מתייחס רק למצב שלך".

ק' חזרה מדרום אמריקה לפני מספר שבועות אחרי שהתנ-סטה בסוגים שונים של סמים. את הפליפ קיבלה בטקס מיסטי שבו השתתפה. היא חולצה משם, החזרה לארץ והגיעה לכפר איוון כשהיא בקושי מסוגלת לדבר.

ד', שהגיע בחודש האחרון במצב קשה, מבוהל ומדבר לא לעניין, אינו יודע אפילו להגדיר מתי התחיל ההתקף הפסיכוטי שלו. בשיחה איתו הוא מונה שתי רשימות ארוכות: הביוגרפיה הצבאית שלו (עזה, התנתקות, מארבים, הרוגים בפלוגה, קרבה לאסון הנגמ"שים) והסמים שעשה באוסטרליה ובהודו (גראס, אקסטזי, פטריות, קוק, אל.אס.די, חשיש קשמירי). בין שתי הרשימות מפריד משפט אחד: "רציתי לברוח מכאן כמה שיותר מהר". בסופה של הרשימה השנייה הוא הלך לאיבוד. הוא ממלמל סיפור על התאהבות בבחורה, נסיעה לפושקה, התאהבות בעם ההודי כולו, תחושות קשות שכל אדם ברחוב מסתכל עליו, וחבר מהתיכון שמצא אותו שם צועק על כולם ומשתולל. "אכלתי סרט", הוא מסכם בשקט, מבטו אבוד.

שני שלישים מכלל משוחררי צה"ל, 40-50 אלף צעירים וצעירות, יוצאים מדי שנה לטיול שאחרי צבא; רובם למזרח הרחוק, בעיקר להודו, ואחרים לדרום אמריקה ולאוסטרליה. 90 אחוזים מהם, זו ההערכה הרווחת, יעשו סמים – במזרח יותר מברום אמריקה ובהודו יותר מבכל מקום אחר. רובם יעברו את החוויה בשלום, כ-2,000 ייפגעו וכ-800 יעברו התקף פסיכוטי. אם רוצים לנסות להבין, ממרחק 5,000 ק"מ, מה הביא לאש-פוזם של זוג ההורים בבית חולים לחולי נפש בוורנאסי ולהפרדת התינוקות מהם לשבוע, כדאי לעצור בכפר איוון. גם הורי התי-נוקת עצמם, סביר להניח, יגיעו לכאן בקרוב. המרכז הישראלי לתרמילאים, שהקים עמותה ללא מטרת רווח בראשות עומרי פריש, מנסה בשבע השנים האחרונות לתת פתרון שאינו אשפוז פסיכיאטרי בכפייה לנפגעי הפסיכוזה. בכל רגע נתון יש שם 24 מטופלים, המספר המקסימלי, ורשימת ההמתנה עצומה.